

բազմազան օգտակար հանածոներով: Հրաբխային ժայթքումների հետևանքով գոյացել է բնական շինանյութերի՝ տուֆի, բազալտի, անդեզիտի, պեռլիտի և շինարարությունում օգտագործվող այլ հանքանյութերի մեծ պաշար:

Հայաստանի տարածքում ամենամեծ լիճը Սևանա լիճն է (2014թ. միջին տարեկան մակերեսը 1 276.4 կմ²), ամենաերկար գետն Արաքսը՝ 192 կմ (ընդհանուր երկարությունը՝ 1 072 կմ):

Հանրապետության վերականգնվող քաղցրահամ ջրային ռեսուրսները կազմել են 5 532.0 մլն.մ³: Հայաստանի գետերը հիմնականում լեռնային են, խիստ արտահայտված մեծենային (սակավաջուր) հոսքերով:

ՀՀ տարածքում գտնվում են քաղցրահամ լճեր և ջրամբարներ՝ մոտ 40.0 մլրդ.մ³ ընդհանուր ծավալով, որի մոտ 95%-ը կազմում է աշխարհի ամենաբարձրադիր լեռնային լճերից մեկը՝ Սևանը: 2014թ.-ին լճի մակարդակի միջին նիշը կազմել է 1 900.28 մ, իսկ միջին ծավալը՝ 37.89 մլրդ. մ³:

Սևանա լիճ է թափվում 28 գետ և գետակ, լճից սկիզբ է առնում միայն Հրազդան գետը: Լիճն անտնտեսվար և անխնա օգտագործումից խիստ տուժել է և ջրային պաշարները զգալիորեն նվազել են: Լճի մակարդակի իջեցման, ինչպես նաև լիճ թափվող անբավարար մաքրված հոսքաջրերի հետևանքով, կտրուկ վատացել էր նաև ջրի որակը: Իրավիճակը մասնակիորեն մեղմացնելու և Սևանի ջրային պաշարներն Արփա գետի ջրերով ավելացնելու նպատակով 1981թ. կառուցվել է 48 կմ 420 մ երկարությամբ «Արփա-Սևան» թունելը, որը լճի հետ միանում է 850 մ երկարությամբ բաց ջրանցքով:

Լճի պահպանության վերջին տարիների համալիր միջոցառումներն արդյունավետ իրականացնելու շնորհիվ զգալիորեն բարձրացել է ջրի մակարդակը և 2014թ. հունիսի 30-ի դրությամբ կազմել է 1 900.50 մ, որը, սակայն, նախորդ տարվա նույն օրվա համեմատ ցածր է 9 սմ-ով:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՐԳԸ

Հայաստանի Հանրապետության պետական անկախության հռչակագիրն ընդունվել է 1990թ. օգոստոսի 23-ին, իսկ անկախության հռչակման հանրաքվեն անց է կացվել 1991թ. սեպտեմբերի 21-ին: Նույն թվականի դեկտեմբերի 21-ին Հայաստանը դարձել է ԱՊՀ անդամ, 1992թ. մարտի 2-ին՝ ՄԱԿ-ի անդամ, 2001թ. հունվարի 25-ին՝ Եվրախորհրդի անդամ, իսկ 2003թ. փետրվարի 5-ին՝ Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության անդամ:

2015թ. հունվարի 1-ից Հայաստանի Հանրապետությունը միացել է Եվրասիական տնտեսական միությանը:

Պետական լեզուն հայերենն է, որը պատկանում է հնդեվրոպական լեզվաընտանիքին, ազգային արժույթը՝ դրամն է, որը շրջանառության մեջ է դրվել 1993թ. նոյեմբերին:

Հայաստանի Հանրապետությունը ինքնիշխան, ժողովրդավարական, սոցիալական, իրավական պետություն է (ՀՀ Սահմանադրություն, գլուխ 1, հոդված 1):

Հայաստանի Հանրապետությունում իշխանությունը պատկանում է ժողովրդին: Հանրապետության նախագահը երկրի անկախության, տարածքային ամբողջականության և անվտանգության երաշխավորն է: Հայաստանի Հանրապետությունում օրենսդիր իշխանությունն իրականացնում է Ազգային ժողովը:

Ժողովուրդն իր իշխանությունն իրականացնում է ազատ ընտրությունների, հանրաքվեների, ինչպես նաև Սահմանադրությամբ նախատեսված պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար անձանց միջոցով (ՀՀ Սահմանադրություն, գլուխ 1, հոդված 2):

Պետական իշխանությունն իրականացվում է Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան՝ օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանությունների բաժանման և հավասարակշռման հիման վրա (ՀՀ Սահմանադրություն, գլուխ 1, հոդված 5):

ԼԵՌՆԱԳԱԳԱԹՆԵՐԸ

Անվանումը	Տեղանքը	Բարձրությունը ծովի մակերևույթից, մ
Արագած	Արագածի լեռնազանգված	4 090
Կապուտջուղ	Զանգեզուրի լեռնաշղթա	3 906
Աժդահակ	Գեղամա լեռնաշղթա	3 598
Սպիտակասար	Գեղամա լեռնաշղթա	3 555
Իշխանասար	Ղարաբաղի բարձրավանդակ	3 552
Վարդենիս	Վարդենիսի լեռնաշղթա	3 522
Արամասար	Բարգուշատի լեռնաշղթա	3 392
Բաղացսար	Մեղրու լեռնաշղթա	3 250
Խուստուփ	Խուստուփ-Կատարի լեռնաշղթա	3 214
Լեզի	Զավախքի լեռնաշղթա	3 157
Գոզի	Վայքի լեռնաշղթա	3 113
Թեժ լեռ	Փամբակի լեռնաշղթա	3 101
Մեծ Եղնախաղ	Եղնախաղի լեռնաշղթա	3 042
Բովաքար	Հալաբի լեռնաշղթա	3 016
Միափոր	Միափորի լեռնաշղթա	2 993
Ուրասար	Բազումի լեռնաշղթա	2 993
Քաշաթաղ	Սևանի լեռնաշղթա	2 901
Արայի լեռ	Արայի լեռնազանգված	2 577

ԽՈՇՈՐ ԳԵՏԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐՈՒՄԻ ԱԿՄԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻ ՉՆԵՐՈՒՄ

Գետերի անվանումը	Երկարությունը ՀՀ սահման-ներում, կմ	Միջին թեքությունը, %	Զրհավաք ավազանի մակերեսը, կմ ²	Միջին տարեկան ելքը, մ ³ /վրկ	Միջին տարեկան հոսքը, մլրդ.մ ³
Արարս ²	1 072	-	22 100	81.3	2.56
Ախուրյան	186	5.7	9 650	21.2	0.67
Դեբեդ	154	11.0	3 790	34.0	1.07
Հրազդան	141	7.6	2 560	26.0	0.82
Որոտան	111	21.0	2 000	19.7	0.62
Արփա	92	24.0	2 080	13.0	0.41
Քասախ	89	29.0	1 480	3.35	0.11
Փամբակ	84	13.0	1 370	11.4	0.36
Աղստև	81	31.0	1 730	9.71	0.31
Չորագետ	67	22.0	1 460	15.6	0.49
Գետիկ	58	29.0	586	3.63	0.11
Վեդի	58	33.0	633	1.84	0.06
Արգիճի	51	12.0	384	5.49	0.17
Գավառագետ	50	25.0	480	3.44	0.11
Մասրիկ	45	22.0	685	3.24	0.1
Ողջի	43	68.0	788	11.0	0.35
Ազատ	40	31.0	572	4.88	0.15
Մեղրի	36	63.0	336	2.89	0.09

ԼՃԵՐԸ

միջին տարեկան ցուցանիշներ

	Մակարդակի նիշ, մ	Ծավալը	Հայելու մակերեսը, կմ ²
Սևանա (2014)	1 900.28	37.89 կմ ³	1 276.4
Սև	2 666	9 մլն. մ ³	2.0
Ակնա	3 032	3.91 մլն.մ ³	0.8
Քարի	3 190	357 հազ. մ ³	0.3
Այդր	860	310 հազ. մ ³	0.03
Կապուտան	3 286	40.2 հազ. մ ³	0.1

¹ Տրամադրվել է Հայաստանի հիդրոոլերևութաբանության և մոնիթորինգի պետական ծառայության (ՊՈԱԿ) կողմից: Այն գետերի համար, որոնք դուրս են գալիս հանրապետության սահմաններից, տվյալները բերված են հանրապետության սահմանների մասով:

² Ըստ Հայկական ԽՍՀ ջրագրությունը, ՀՀ ԳԱԱ, 1981թ., էջ 108

ԱՐՇԵՍՏԱԿԱՆ ՋՐԱՄԲԱՐՆԵՐԻ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ ԵՎ ՋՐԻ ՀԱՅԵԼՈՒ ՄԱԿԵՐԵՄՆԵՐԸ

	Ծավալը, մլն. մ³	Հայելու մակերեսը, հա	Լցվածությունը¹ տարեկերջին, մլն. մ³
Ախուրյան	525.0	4 180	81.6
Սպանդարյան	257.0	1 025	•
Թոյոբա	96.0	480	•
Ապարան	91.0	735	11.5
Ազատ	70.0	285	15.4
Ջողագ	45.0	230	•
Հեր-Հեր	26.0	115	•
Կեչուտ	25.0	135	20.0
Կառնուտ	24.7	234	•
Մարմարիկ	24.2	120	1.35
Գեղի	15.0	35	•
Շամբ	13.6	112	•
Հախում	12.0	83	•
Մանթաշ	8.2	76.4	•
Թավշուտ	6.0	60	•
Սևաբերդ	6.0	45	•
Ախպարա	5.6	170	•
Հալավար	5.5	38	•
Մեծավան	5.4	330	•
Տավուշ	5.3	40	•
Արվի	5.0	450	•
Վարդաքար	5.0	86	•
Սառնաղբյուր	4.9	56	•
Երևանյան	4.8	95	•
Ակնալիճ	3.9	53	•
Դավիթ Բեկ	2.5	14	•
Արծվաշեն	2.0	26	•
Գեղարդալիճ	1.5	25	•
Քարահունջ	1.3	18.3	•
Ծիլքար	1.2	26	•
Հացաշեն	1.1	37	•

¹ “.” - ով նշված ջրամբարներում 2014թ. ծավալի/լցվածության մշտադիտարկում չի կատարվել: